

Wolność wolnego rynku. Red. S. Kowolik. Tarnowskie Góry: Fundacja Krzewienia Katolickiej Nauki Społecznej im. Bł. A. Kolpinga 2005 ss. 76.

Przemiany, które nastąpiły w polskim społeczeństwie po zmianie ustroju w 1989 roku, dotknęły między innymi sfery gospodarczej. Głównym celem reformatorów naszego systemu ekonomicznego stało się jak najszybsze wprowadzenie gospodarki wolnorynkowej, gdyż po upadku realnego socjalizmu, z jego kolektywistycznym rozumieniem życia gospodarczego, „na placu boju o prymat w świecie zwycięski pozostał kapitalizm” (s. 11). Powstaje jednak pytanie, jaki tak naprawdę powinien być ów „zwycięski” kapitalizm, aby mógł się stać „celem krajów szukających właściwej drogi dla przebudowy gospodarczej, społecznej i politycznej?” (s. 12). Zachodzi bowiem obawa, że nie wystarczy tu tylko akceptacja jego „technicznych” elementów, tj. przedsiębiorczość, rynek, własność prywatna czy wolna inicjatywa gospodarcza. O wiele ważniejsze jest w tym wypadku „rozumienie wolności gospodarczej będącej szczególnym wymiarem integralnej wolności ludzkiej, a ta z kolei wypływa z integralnej koncepcji osoby ludzkiej i jej przyrodzonej godności” (s. 12). Stąd też konieczna wydaje się refleksja nad tymi właśnie fundamentalnymi sprawami związanymi z funkcjonowaniem systemu kapitalistycznego.

Książka *Wolność wolnego rynku*, przygotowana pod redakcją S. Kowolika i wydana przez Fundację Krzewienia Katolickiej Nauki Społecznej, jest odpowiedzią na tego typu zapotrzebowanie. Stanowi ona pokłosie VI Sympozjum Tarnogórskiego, na którym znakomici przedstawiciele nauki polskiej podjęli próbę spojrzenia na wolny rynek i całą sferę życia gospodarczego z punktu widzenia filozofii realistycznej, „zdrowej” teologii oraz „w nawiązaniu do aksjologicznych wymogów cywilizacji łacińskiej” (s. 15). Na samym początku książki zostały umieszczone trzy listy: *List Prymasa Polski ks. kard. Józefa Glempa* do organizatorów i uczestników VI Sympozjum Tarnogórskiego, *List do Ojca Świętego Jana Pawła II* informujący o wcześniejszym sympozjum i samej idei organizowanych spotkań, a także *List Sekretariatu Stanu Stolicy Apostolskiej* stanowiący odpowiedź Papieża na list organizatorów i uczestników. Wprowadzenia do omawianej publikacji dokonał S. Kowolik, ukazując szeroki kontekst podjętego tematu, jego uzasadnienie oraz stawiając szereg pytań wyznaczających zasadnicze cele dalszych rozważań podjętych w książce. Publikację zamykają krótkie notki biograficzne o autorach. Natomiast zasadnicza część opracowania składa się z czterech artykułów.

W artykule pt. *Majątek prywatny gwarantem osobowej wolności* ojciec profesor Mieczysław Albert Krąpiec stawia tezę, iż „nie można ułożyć stosunków społecznych, gospodarczych, politycznych bez prawdziwościowego obrazu człowieka jako bytu osobowego, który rozwija się w niszy naturalnych społeczności (rodziny, narodu, państwa), poprzez racjonalne użytkowanie własnej majątności, umożliwiającej niezależne działanie decyzyjne” (s. 18). Autor, opierając się na założeniach filozofii

tomistycznej, pokazuje w jaki sposób własność prywatna warunkuje autentyczną wolność osobową każdego człowieka.

Tekst profesora Juliana Auleytnera, wybitnego specjalisty w zakresie polityki społecznej (por. s. 75), ma charakter ogólnego omówienia niemieckiego modelu społecznej gospodarki rynkowej ze szczególnym zwróceniem uwagi na kwestię prowadzenia działań opiekuńczych na rzecz społeczeństwa ze strony państwa. Trzeba niestety stwierdzić, że mimo zawartego w tytule artykułu pytania o to, czy *polityka społeczna jest celem czy ograniczeniem wolnego rynku*, autor właściwie nie udziela wyraźnej odpowiedzi na ten problem. Można jedynie z pewnego fragmentu rozważań wywnioskować, iż Profesor opowiada się za poglądem Müllera-Armacka głoszącym, że „polityka społeczna sama w sobie stanowi czynnik wzrostu gospodarczego” (s. 29).

Natomiast artykuł profesora Tomasza Gruszeckiego, znakomitego ekonomisty i jednocześnie znawcy katolickiej nauki społecznej, pt. *Przedsiębiorca w teorii ekonomii i społecznej nauce Kościoła*, pokazuje, że wbrew krytyce z różnych stron – nie ma zasadniczych różnic w rozumieniu kreatywnej roli przedsiębiorcy we współczesnej ekonomii i w nauce społecznej Kościoła, zwłaszcza od momentu ukazania się przełomowej encykliki Jana Pawła II *Centesimus annus* (por. s. 39). Autor jako ekonomista zgłasza również postulat, by w obszarze gospodarki Kościół pełnił swoistą misję ewangelizacyjną.

Właśnie temat ewangelizacji ekonomicznego wymiaru życia społecznego podejmuje artykuł księdza profesora Krzysztofa Jeżyny pt. *Życie gospodarcze areopagiem nowej ewangelizacji*. Autor podkreśla w swoich rozważaniach, iż płaszczyzna gospodarcza zaangażowania chrześcijańskiego na rzecz moralnej odnowy świata stanowi istotny wymiar nowej ewangelizacji. Jednocześnie wyraża nadzieję, że to właśnie poprzez przeniknięcie orędzia Ewangelii do każdej sfery ludzkiej aktywności będzie możliwe przezwyciężenie rozdarcia między wiarą a zaangażowaniem społecznym, które jest skutkiem narastającego zjawiska sekularyzacji (por. s. 74).

Omawiany zbiór artykułów pokazuje, że refleksja nad życiem gospodarczym dokonuje się nie tylko w ramach badań ekonomicznych, ale również poprzez inne dyscypliny naukowe, tj. m.in. filozofię czy teologię, oraz że dziedziny te mogą wnieść wiele cennych uwag, które pozwalają głębiej wniknąć w naturę zjawisk gospodarczych, a zwłaszcza lepiej poznać człowieka jako wolną i rozumną osobę gospodarującą. Dlatego też lekturę tej książki warto polecić wszystkim ludziom poszukującym głębszego zrozumienia złożoności życia gospodarczego.

Adam Zadroga
Instytut Teologii Moralnej KUL